

نگاهی بر صادرات نهال درختان میوه و اندام‌های تکثیری (نشاء، قلمه، بذر و اسپان قارچ) در سال ۱۳۹۵

سیدمجید بنی فاطمه

محقق، مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال

کلیات:

سرزمین ایران از جمله کشورهای باغی جهان به حساب می‌آید و در تولید محصولات مختلف باغی، گل و گیاهان زینتی و دارویی مستعد می‌باشد. با یک برنامه‌ریزی اصولی و دقیق می‌توان تولید را افزایش داده و با توجه به مزیت رقابتی در جهت بهبود کیفیت و افزایش بهره‌وری پیش رفت. ایران در خاورمیانه دارای مزیت‌های بسیاری است. به‌عنوان یک پل ارتباطی و صادرات به اقصی نقاط جهان می‌باشد، و هم از راه دریا هم از راه زمین می‌تواند بازار صادراتی منطقه را به دست بگیرد، همچنین با توجه به اینکه ایران از چهارده اقلیم جهان دارای دوازده اقلیم بوده، با برخورداری از آفتاب درخشان، تنوع آب و هوایی و داشتن مناطق سردسیر، نیمه گرمسیر و گرمسیر به لحاظ دارا بودن شرایط اقلیمی مناسب و امکان کشت و پرورش انواع نهال‌های میوه‌ای و غیر میوه‌ای، گل و گیاهان زینتی و دارویی استعدادهای شایانی برای ورود به بازار بزرگ جهانی را دارا می‌باشد. متأسفانه، با وجود ظرفیت‌های تولید و به دلیل ضعف دانش فنی، واردات اندام‌های تکثیری بسیار قابل توجه است و سالانه مبالغ هنگفتی ارز از کشور برای واردات مواد تکثیری زینتی

خارج می‌شود و فرصت‌های زیادی از دست می‌رود. برای رسیدن به این اهداف در درجه اول نیازمند یک برنامه جامع، دقیق و هدفمند در کشور می‌باشیم.

محصولات صادراتی:

۱- صادرات نهال میوه‌ای

با توجه به شرایط مساعد آب و هوایی ایران انواع نهال‌های درختان میوه شامل دانه‌دارها: سیب، گلابی، به و در گروه هسته‌داران: آلبالو، گیلاس، هلو، شلیل، آلو، گوجه و زردآلو، دانه ریزها: انگور، توت...، دانه خشک‌ها: بادام، فندق، گردو... نیمه گرمسیری: انجیر، خرمالو، کیوی... گرمسیری: موز، انبه، نارگیل... مرکبات: پرتقال، نارنگی، لیمو، گریپ فروت... فراتر از نیاز داخلی کشور تولید و عرضه می‌گردد. حجم تولید برخی ارقام با نیاز کشور همخوانی ندارد مثلاً نهال‌های درختان دانه دار و هسته دار بیش از نیاز کشور تولید و لذا تولیدکنندگان این محصول به دنبال بازارهای جدید در خارج از مرزهای کشور هستند. در سال گذشته تعدادی از این نهال‌ها مطابق جدول شماره ۱، به کشورهای همجوار صادر گردیده است.

جدول ۱: صادرات نهال میوه ای و غیرمیوه ای و اندام های تکثیری در سال ۱۳۹۵

محصول	تعداد (اصله)	کشورهای مقصد	گمرکات خروجی
نهال درختان میوه	۳۷۴۸۶۰	عراق، امارات متحده، ترکمنستان، آذربایجان، افغانستان، نخجوان، ایتالیا، ارمنستان، هندوستان، تاجیکستان	اراک، تمرچین، امام خمینی، باشماق، مشهد، آستارا، اینچه برون، ارومیه، مهاباد، جلفا
نشاء توت فرنگی	۱۲۰۰۰۰		
نهال غیر میوه ای و زینتی	۳۴۳۷۴۵۰		
بذر	۱۵۰ کیلوگرم		
اسپان قارچ	۱۰۴۰ کیلوگرم		
جمع کل	۳۹۳۲۳۱۰		

جدول ۲: حجم صادرات نهال و اندامهای تکثیری از گمرکات کشور در سال ۱۳۹۵

نام گمرک	نام اندام تکثیری	صادرات (فقره)	تعداد (اصله / عدد)
اراک	نهال غیر میوه ای و زینتی	۲۲	۳۱۴۸۱۷۰
تمرچین	نهال میوه ای، غیر میوه ای و زینتی اسپان قارچ	۲۶	۲۸۸۴۴۰ ۱۰۰۰ کیلوگرم
امام خمینی	نشاء توت فرنگی، زینتی، نهال میوه ای	۶	۱۷۳۸۵۰
باشماق	نهال غیر میوه ای و زینتی، نهال میوه ای	۱۳	۷۵۰۰۰
مشهد	نهال غیر میوه ای و زینتی، نهال میوه ای بذر اسپان قارچ	۱۰	۶۹۳۷۰ ۱۵۰ کیلوگرم ۱۵۰ کیلوگرم
آستارا	نهال غیر میوه ای و زینتی، نهال میوه ای	۲	۵۹۹۰۰
اینچه برون	نهال غیر میوه ای و زینتی، نهال میوه ای	۲	۵۶۱۸۰
ارومیه	نهال میوه ای	۳	۲۳۵۰۰
مهاباد	نهال میوه ای	۳	۱۹۰۰۰
جلفا	نهال میوه ای	۲	۸۹۰۰

۲- صادرات نهال غیرمیوه ای و اندام های تکثیری گل و گیاهان زینتی

نهال های غیرمیوه ای، گل و گیاهان زینتی از تنوع بسیار زیادی برخوردار و پتانسیل خوبی برای صادرات دارند که این مزیتی بالا نسبت به سایر محصولات کشاورزی می باشد و با توجه به قیمت مناسب فروش و بازار مطلوب در منطقه می توانند ارز آوری خوبی داشته باشند. اغلب گونه هایی که درخواست صادرات دارند شامل: افاقیا، سرخس، کامیس پاریس، کاج مطبق، دیفین باخیا، آگلونما، شفلرا، رز، سانسوریا، فیکوس، ایمپیشن، حُسن یوسف، بگونیا، ژربرا... و انواع گل های آپارتمانی، گلدانی، پوششی و بوته ای می باشند که در سال ۱۳۹۵ تعداد ۳۴۳۷۴۵۰ اصله از این گونه ها به سایر کشورها صادر شده است.

۳- صادرات نشاء، بذر و اسپان قارچ (بذر قارچ (مایه خوراکی)

در سال های اخیر شاهد توسعه سرمایه گذاری در گسترش گلخانه ها و فضاهای بسته و کنترل شده مناسب برای تولید نشاء و همچنین اسپان قارچ می باشیم به طوری که نشاء و اسپان قارچ در سطح گسترده ای در کشور تولید می شوند و زمینه های صادراتی جدیدی به کشورهای همجوار را مهیا می کنند.

مبادی خروجی مهم (گمرکات) و کشورهای هدف صادرات

بیشترین حجم صادرات از طریق گمرک اراک صورت گرفته است که شامل انواع نهال های غیر میوه ای، گل و گیاهان زینتی که به ترتیب در جدول شماره ۲ مشاهده می شود. بیشترین حجم صادرات به همسایه غرب کشور عراق می باشد و بیشترین دفعات تقاضا نیز با ۶۳ فقره مربوط به همین کشور می باشد (جدول ۳).

جدول ۳: حجم صادرات نهال و اندامهای تکثیری به کشورهای مقصد در سال ۱۳۹۵

کشور	اندام تکثیری	صادرات (فقره)	تعداد (اصله / عدد)
عراق	نهال غیر میوه ای و زینتی، نهال میوه ای اسپان قارچ	۶۳	۲۵۱۹۵۶۰ ۱۰۰۰ کیلوگرم
امارات متحده	نشاء توت فرنگی نهال غیر میوه ای و زینتی	۳	۱۲۰۰۰۰ ۴۰۰۰۰
ترکمنستان	نهال غیر میوه ای و زینتی، نهال میوه ای	۷	۹۵۵۵۰
آذربایجان	نهال میوه ای، نهال غیر میوه ای و زینتی	۵	۹۰۴۰۰
افغانستان	نهال غیر میوه ای و زینتی، نهال میوه ای بذر	۴	۳۰۰۰۰ ۱۵۰ کیلوگرم
نخجوان	نهال میوه ای	۳	۲۲۰۰۰
ایتالیا	نهال میوه ای	۱	۱۰۰۰۰
ارمنستان	نهال میوه ای	۱	۳۹۰۰
هندوستان	نهال میوه ای	۱	۹۰۰
تاجیکستان	اسپان قارچ	۱	۴۰ کیلوگرم

مشکلات پیش رو:

توسعه صادرات نیازمند زیرساخت‌هایی از جمله داشتن پایانه‌ای خاص و مناسب جهت سهولت کار که تولیدکننده بتواند با خیال راحت محصولات خود را از آن طریق به بازارهای جهانی صادر کند. این باعث ایجاد انگیزه بیشتر برای بهبود و افزایش عملکرد در واحد سطح و همچنین تولید محصولاتی تجاری برای رقابت بهتر با رقبای داخلی و خارجی می‌شود.

الزامات توسعه صادرات نهال و اندام‌های تکثیری عبارتند از توجه به: بسته‌بندی، لیبل‌گذاری شناسه، حمل و نقل مناسب و برند سازی که ضرورت توجه متصدیان امور را در تهیه دستورالعمل‌ها طلب می‌نماید.

راهکارها:

۱- تجاری بودن رقم در جهت افزایش کیفیت و بازاریابی

۲- سلامت محصولات با شناسایی عوامل بیمارگر موجود در استانداردها

۳- بررسی سازگاری، شناسایی و مکان‌یابی جهت توصیه و معرفی ارقام همراه با ارائه الگوی کشت مناسب برای مناطق مختلف کشور و ایجاد بانک ژن برای گل و گیاهان زینتی، تکثیر گیاهان پیازی در کشور و شناسایی رقم‌های بومی با استفاده از قانون ثبت ارقام که برای صادرات ضروری می‌باشد.

۴- اخذ مجوز تولید از مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال و دریافت شناسه نهال.

۵- طبقه‌بندی نهال و گیاهان زینتی با توجه به نیاز بازار جهت تولید.

۶- استفاده از تجهیزات به روز جهت تولید مدرن و مکانیزه و روش‌های نوین بسته‌بندی و حمل و نقل.

۷- استفاده از بحث‌های ترویجی (دیداری و شنیداری) و بهره‌گیری از کارشناسان خبره خارجی جهت افزایش اطلاعات روز دنیا در دوره‌های آموزشی.

امید است با یک برنامه‌ریزی مناسب همراه با سیاست‌های راهبردی و حمایت از بخش تولید باعث افزایش راندمان و بهره‌وری برای رسیدن به یک اقتصاد قوی در بخش کشاورزی به خصوص تولید نهال و اندام‌های تکثیری گل و گیاهان زینتی شد تا بتوان محصولات کشورمان را به تمامی نقاط دنیا صادر کنیم. برای رسیدن به این هدف تعامل و همکاری همه بخش‌ها و مؤسسات مربوطه را طلب می‌کند.

